

**AYNEN İADESİ İSTENEN ANCAK DAVALININ ELİNDE OLMADIĞI İÇİN DEĞERİ
TAHSİL EDİLEN TAŞINIRIN HÂLÂ DAVALIDA OLDUĞUNUN SONRADAN
ANLAŞILMASI**

THE EVALUATION OF THE OWNER FINDING OUT THAT THE MOVABLE IS STILL IN THE
POSSESSION OF THE WRONGFUL POSSESSOR, AFTER COLLECTING ITS VALUE DUE TO
NOT BEING ABLE TO FIND IT IN KIND

Hakan Burak AKINCI* **Makale Bilgi**

Gönderi: 23/03/2025
Kabul : 30/06/2025

Anahtar Kelimeler

Mülkiyetin
Korunması,
İlamlı İcra,
Taşınır Teslimi,
Taşınırın Değerinin
Haczedilmesi,
Taşınırın Tekrar
Ortaya Çıkması.

Article Info

Received: 23/03/2025
Accepted: 30/06/2025

Keywords

Protection Of
Property,
Judicial
Enforcement,
Delivery Of
Movables,
Seizure Of The Value
Of Movable,
Reappearance Of
Movable.

Özet10.21492/inuhfd.1663747

Mülkiyet hakkının ihlâli halinde malik, bir iade davası açarak taşınırın kendisine teslimini isteyebilir. Bunun icrası ise İcra ve İflâs Kanunu m. 24'te düzenlenen taşınırın teslimi hükmüyle gerçekleşmektedir. Eğer taşınır borçlunun elinde bulunamazsa, m. 24/4'e göre değeri üzerinden hacze devam edilir. Öte yandan, taşınırın gizlenmesi veya muvazaalı olarak devredilmesi çoğu durumda oldukça kolaydır. Özellikle de taşınırın bir sanat eseri olması veya taraflar için manevi bir değerinin bulunması gibi durumlarda bu ihtimal daha da artmaktadır. Haksız zilyet, kendisine iade davası açıldığında taşınırı saklamakta, bunun değerini belki de memnuniyetle ödemekte ve teknik olarak kaybettiği davadaki mahkeme kararını kendi lehine kullanarak taşınıra adeta malik olmaktadır. Malik ise haksız zilyedin hileli davranışları veya ihmali yüzünden artık taşınırı aynen iade alamayacağına inandırılıp değerine razı edilmektedir. Bu durum, hukukumuzda kendisine yüksek önem atfedilen mülkiyet hakkının uygulamada kolayca ihlâl edilebilmesi sonucunu doğurmaktadır. Çalışmamızda malikin, böyle bir ihtimale karşılaşması halinde hangi çözüm yollarına başvurulabileceği değerlendirilmiş ve ardından yeni bir kanun hükmü teklifinde bulunulmuştur.

Abstract

In a violation of the right of property, the owner may request the delivery of the movable by filing a restitution action. The execution of this action is realized through the provision on the delivery of the movables regulated in Article 24 of the Enforcement and Bankruptcy Law. If the movable cannot be found in the debtor's possession, the seizure is continued over the value of the movable according to Art. 24/4. Although, concealment or collusive transfer of movable property is frequently facilitated by the inherent characteristics of such assets. This is particularly evident in cases involving artworks or items possessing significant sentimental value to the parties involved. The wrongful possessor, upon the institution of a restitution action, may retain the movable by opting to compensate the rightful owner for its value. In doing so -even while technically losing the case- they effectively legitimize their possession, potentially invoking the court's decision to assert a semblance of ownership. The owner, on the other hand, is being made to believe that they will no longer be able to obtain the return of the movable due to the fraudulent behavior or negligence of the wrongful possessor, and is forced to be satisfied with its value. This situation leads to the result that the right of property, which is attributed great importance in our law, can easily be violated in practice. In our study, we have evaluated the remedies available to the owner in the event of such a possibility and then proposed a new legal provision.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

* Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | **Cite As:** AKINCI, Hakan Burak, "Aynen İadesi İstenen Ancak Davalının Elinde Olmadığı İçin Değeri Tahsil Edilen Taşınırın Hâlâ Davalıda Olduğunun Sonradan Anlaşılması", InÜHFD, 16(1), 2025, s.298-312. **İntihal** | **Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been controlled via plagiarism software and reviewed by at least two blind referees.

EXTENDED SUMMARY

This article is about the owner finding out that their movable is still in the possession of the wrongful possessor, after collecting its value due to not being able to find it in kind. The normal procedure is that the owner should initiate a n enforcement proceeding with judgment after winning the restitution case and ensure that the movable is given to them. On the other hand, in many cases, it may be quite easy for the possessor who does not want to deliver the movable to hide it in a place where no one can find it. The possessor may put the movable in a warehouse, bury it in the ground, entrust it to a trusted person or actually lose it. In such cases, the fact that the owner has won the lawsuit may lose its meaning since they cannot actually get the movable back. Article 24/4 of the Enforcement and Bankruptcy Law provides a substitute solution for such situations in order not to leave the owner helpless. Accordingly, if the movable is not in the possession of the debtor, the value written in the judgment or determined by the executive director should be taken. In such a case, if the movable reappears after the value has been collected, should the owner be considered to have given up the right of property? Or should the owner be able to demand that the movable property be returned to him by returning the amount collected? Although at first glance, it may seem that the proceedings and the execution phase are over, it is objectionable to accept that the owner can no longer claim restitution for several reasons. First, the wrongful possessor should not be legally protected from resorting to a fraudulent method such as hiding the movable in order to continue to keep it in his possession despite having lost the lawsuit. Indeed, in such a scenario, while the plaintiff is hampered by procedural obstacles, the defendant can take advantage of a loophole and almost completely eliminate the effect of the lost claim - apart from paying the value of the movable. On the other hand, there are cases where the wrongful possessor may gladly accept to pay compensation in order to keep the movable. For example, the movable may have sentimental value for both the plaintiff and the defendant. Even if the wrongful possessor loses the lawsuit after taking possession of the movable, they seem to have gained the right of ownership by hiding it and paying compensation instead of returning it (or even if they do not win in theory, the same result is achieved in practice since the original owner's right to claim restitution is eliminated). A similar situation may be encountered in artworks. Pursuant to Article 24/4 of the EBC, it is in the interest of the wrongful possessor to accept that the claim of appropriation will completely disappear after the value of the movable is collected, in terms of artworks, the value of which will increase even more after years. In our study, it is discussed what kind of solutions can be offered in case of the reappearance of the movable that's value has been collected because it has been lost or hidden.

Some of the results we have reached regarding the reappearance of the movable after its value has been collected due to the non-return of the movable are as follows:

Since a lawsuit for restitution has already been filed and the decision has been concluded, it is not possible to file a new lawsuit for restitution. The conclusive judgment regulated under Article 115 of the Code of Civil Procedure prevents this.

A new enforcement proceeding cannot be initiated based on the same judgment. For this reason, it is not possible to reuse the judgment for the return of the movable.

The owner cannot claim that they made a mistake regarding the loss or destruction of the movable and apply the provisions on lack of will. This is because after the lawsuit is filed, it is considered not as legal act, but as party procedural act. Under Turkish law, lack of will cannot be claimed in party procedural acts (aside from exceptions arising from the law).

In instances where the possessor has, through manipulative conduct, induced the belief that restitution of the property is not feasible, the rightful owner may invoke the renewal of proceedings on the grounds of such manipulation. Under these circumstances, the original lawsuit may be reopened, and a judgment for restitution in kind may be rendered. The owner is required to deposit the monetary value of the property in question into the case file as a prerequisite for such restitution.

As evidenced, the remedies available to the owner are considerably restricted, with the exception of seeking the renewal of proceedings on the grounds of manipulation. Consequently, there arises a necessity for the development or recognition of an alternative legal remedy.

As far as we can see, there is no opinion in the doctrine or regulation in the law for the reopening of the enforcement file closed due to payment. Nevertheless, we are of the opinion that there is no obstacle either to reopening the file if the enforcement directorate concludes that there is a legal benefit in rare cases such as in our study. Objections against the decision taken in this regard must be raised through a complaint to the enforcement court. If the enforcement proceeding is reopened, it should be continued for the return of the movable, provided that the creditor deposits the value of the movable previously collected in the enforcement file.

In the current situation, the reopening of the closed file by the enforcement directorate and the continuation of the proceedings can only be realized by the initiative of the enforcement directorates or by the decision of the enforcement courts. Because there is no regulation on this issue in the legislation. In our opinion, a new paragraph should be added to Article 24 of the Enforcement and Bankruptcy Code to address the possibility of finding the movable again, after the value of which has been collected because it is not considered possible to return it in kind. In terms of the importance given to the protection of the right to property, this situation ensures that the Enforcement and Bankruptcy Law becomes more compatible with the legislations such as the Constitution, the Turkish Civil Code, the Turkish Criminal Code and the conventions such as the European Convention on Human Rights. In the current situation, the provisions in all these legislations and conventions may lose their meaning depending on the application of Article 24/4 of the EBC.

As result, the provision that we suggest to be added to Article 24 of the EBC is to ensure that if the movable reappears after its value is collected and the owner still requests restitution in kind, the enforcement proceedings shall be continued on the basis of the request for restitution in kind after depositing the value of the movable obtained to the enforcement file. In determining the amount to be deposited into the case file, the liability of the wrongful possessor should be assessed based on their bad faith or, where applicable, their aggravated good faith following the initiation of legal proceedings.

I. GİRİŞ

Taşınırının haksız zilyet tarafından kendisine iade edilmemesi halinde malik, bir iade davası açarak teslim talep edebilir. Öte yandan teslimde bulunmak istemeyen zilyedin, taşınırı kimsenin bulamayacağı bir yere saklaması pek çok durumda oldukça kolay olabilmektedir. Zilyet taşınırı bir depoya koyabilir, toprağa gömebilir, güvendiği birine emanet olarak bırakabilir veya gerçekten kaybedebilir. Böyle durumlarda malikin, taşınırı iade alamadığı için davayı kazanmış olması anlamını yitirebilmektedir. İcra ve İflâs Kanunu m. 24/4'te maliki çaresiz bırakmamak adına bu tür durumlar için ikame bir çözüm yolu getirilmiştir. Buna göre eğer taşınır borçlunun yedinde bulunmazsa ilamda yazılan veya icra müdürünün belirlediği değeri alınır. Böyle bir durumda, acaba değeri tahsil edildikten sonra taşınır tekrar ortaya çıkarsa malik maldan vazgeçmiş mi sayılmalıdır? Yoksa tahsil ettiği bedeli geri vererek taşınırın yine kendisine teslim edilmesini isteyebilmeli midir? İlk bakışta yargılamanın ve icra aşamasının artık sona erdiği düşünülse de malikin artık hiçbir şekilde iade talep edemeyeceğini kabul etmek, birden çok sebeple sakıncalıdır. Öncelikle, haksız zilyedin davayı kaybetmiş olmasına rağmen taşınırı kendisinde tutmaya devam etmek için onu saklamak gibi hileli bir yola başvurmamasının hukuken korunmaması gerekir. Gerçekten böyle bir senaryoda davacı usulden doğan engellere takılarken davalı, bir açıktan faydalanarak kaybettiği davanın etkisini -taşınırın değerini ödemesinin dışında- neredeyse tamamen ortadan kaldırılabilmektedir. Öte yandan bazen öyle haller vardır ki haksız zilyet, taşınırı elinde tutabilmek için tazminat ödemeyi memnuniyetle kabul edebilir. Mesela taşınırın hem davacı hem davalı için manevî değeri olabilir. Haksız zilyet, taşınırı bir şekilde ele geçirdikten sonra davayı kaybetse bile onu saklayıp, iade yerine tazminat ödeyerek mülkiyet hakkını kazanmış gibi görünmektedir (veya teoride kazanmasa bile asıl malikin iade talep hakkı ortadan kalktığından pratikte aynı sonuca ulaşılmaktadır). Sanat eserlerinde de benzer bir durumla karşılaşılabilir. Sanat eserlerinin iadesi meselesi Alman Hukuku'nda da tartışma konusudur. Zira Alman Hukuku'nda istihkak talebi otuz yıllık zamanaşımı süresine tâbi tutulmuştur. Bu durum sanat eseri kaçakçıları tarafından bir fırsat olarak değerlendirilmekte ve çalınan kıymetli eserler kuşaktan kuşağa aktararak uzun yıllar saklanmaktadır. Otuz yılın sonunda gerçek hak sahibinin istihkak talebi sona erdiğinden, eser hukukî bir ihtilafla karşılaşma tehlikesi olmaksızın tekrar gün yüzüne çıkarılmakta ve (belki değeri daha da artmış olarak) satışa veya sergilere sunulabilmektedir¹. Türk Hukuku'nda böyle bir zamanaşımı bulunmamaktadır. Yine de İİK m. 24/4'e göre taşınırın değeri tahsil edildikten sonra istihkak talebinin tamamen ortadan kalkacağını kabul etmek, yıllar sonra değeri daha da artacak olan sanat eserleri bakımından haksız zilyedin menfaatinedir. O halde kaybedildiği veya saklandığı için değeri tahsil edilen taşınırın tekrar ortaya çıkması halinde ne tür çözüm yollarının üretilebileceğinin ele alınması gerekmektedir.

II. MÜLKİYET HAKKININ ÖNEMİ, İADE DAVALARIYLA KORUNMASI, SONA ERMESİ VE İSTİHKAK TALEBİNİN DEVRİ

A. Mülkiyet Hakkının Önemi

Türk Medenî Kanunu'nun eşya hukukunu düzenleyen dördüncü kitabının birinci kısmı mülkiyet başlığını taşımaktadır. Eşya hukuku kitabının ilk maddesi olan 683'üncü maddede ise mülkiyet hakkının içeriği düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrası; kullanma, yararlanma ve tasarruf haklarının tamamını malike tanıdığından, mülkiyet hakkının eşya üzerinde en geniş yetkilerin sağlandığı aynî hak olduğu söylenebilir². İkinci fıkrada ise "malik, malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak davası açabileceği gibi, her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir" hükmüyle mülkiyet hakkının korunmasına yer verilmiştir. Dolayısıyla malik, haksız zilyetlik tesis eden herkese karşı dava açabilir.

Mülkiyet, aynı zamanda Anayasa ile korumaya alınmış olan bir haktır. Anayasa'nın 35'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında; herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği düzenlenmiştir. Anayasa'nın 13'üncü maddesinde ise "temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilceği" düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nda hırsızlık (m. 141 vd), yağma (m. 148 vd), mala zarar verme (m. 151), dolandırıcılık (m. 157 vd) gibi mülkiyet hakkının korunmasına yönelik bazı suç tiplerine yer verilmiştir.

Yerel mevzuatın yanı sıra uluslararası hukukta da mülkiyet hakkı koruma altına alınmaktadır. 1952 tarihli İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye Ek Protokolün (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) birinci maddesi, mülkiyetin korunmasını düzenlemektedir³.

¹ Geniş bilgi için bkz. Effer-Uhe, Daniel Oliver: "Die Folgen der Verjährung des Vindikationsanspruchs", Archiv für die civilistische Praxis, 215(2), 2015, 245-281, s.264; Schellerer, Juliane: Gutgläubiger Erwerb und Ersitzung von Kunstgegenständen, Mohr Siebeck, Tübingen 2016, s.1 vd; Bergmann, Andreas: Der Verfall des Eigentums, Mohr Siebeck, Tübingen 2015, s. 22 vd; Schanbacher, Dietmar: NomosKommentar BGB Sachenrecht, Band 3, 5. Auflage, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2022, §985, kn. 64.

² Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya: Eşya Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2018, s.375; Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe: Eşya Hukuku, 24. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s.315; Eren, Fikret: Mülkiyet Hukuku, 8. Baskı, Legem Yayınları, Ankara 2024, s.4; Sirmen, Lale: Eşya Hukuku, Legem Yaynevi, 11. Baskı, Ankara 2023, s.327; Esener, Turhan/ Güven, Kudret: Eşya Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s.224; Nomer, Halûk Nami/Ergüne, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku, 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s.199; Kılıçoğlu, Ahmet: Eşya Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2021, s.8; Akçaal, Mehmet: Eşya Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s.415.

³ Protokol metni için bkz. <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/10122019104649ek1.pdf>. Ayrıca bkz: Sarı, H. Gürbüz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1. Protokole Göre Malvarlığı Haklarının Korunması, 2. Baskı, On İki

Görüldüğü üzere mülkiyet hakkı hem uluslararası hukukta hem de iç hukukta koruma altına alınan; Anayasa’da, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında ayrı ayrı yer verilen son derece önemli bir haktır. Aynı zamanda aynı ve mutlak nitelikte olan mülkiyet hakkı, bu özelliği gereği zamanaşımına bile tâbi olmaksızın⁴ herkese karşı ileri sürülebilir⁵. Öğretideki bir tabire göre mülkiyet hakkı, kişiye “bu eşya yalnız bana aittir, kimse ona el atmaya kalkmasın” dedirtir⁶. Bu özelliğiyle mülkiyet, tarih boyunca toplumlara ve devletlerin yönetim biçimlerine dahi şekil vermiştir⁷. Teoride ve mevzuatta böylesine yüksek önem atfedilen bir hukukî kurumun, uygulamada da aynı etkiyi sağlayacak şekilde korunabilmesi gerekir. Çünkü bir hak, ancak hukuk düzeni tarafından korunabildiği sürece anlam ifade eder

B. Mülkiyet Hakkının İade Davalarıyla Korunması

Öğretide malikin yetkileri iki grup altında toplanmaktadır. TMK m. 683’ün birinci fıkrasında düzenlenen kullanma, yararlanma ve tasarruf yetkileri, mülkiyet hakkının iç muhtevası; ikinci fıkradaki haksız zilyede karşı koruma sağlayan dava açma yetkisiyse dış muhtevası olarak ifade edilmektedir⁸. Çalışmamızı ağırlıklı olarak ilgilendiren kısım, iade davalarını kapsayan dış muhtevaya ilişkindir.

Sadece malikin açabildiği iade davası; TMK m. 683/II’de düzenlenen iki davadan⁹ biri olan istihkak davasıdır. Hem malikin hem de malik olmayan haklı zilyedin açabildiği davalar ise yedin iadesi ve taşınır davalarıdır. Mülkiyetin korunmasını sağlayan başka davalar da bulunmakla birlikte, çalışmamızı yakından ilgilendirmemesi sebebiyle tek tek ayrıntıya girilmemiştir.

İstihkak davası; malikin, doğrudan zilyet olmadığı malının kendi hâkimiyet alanına girmesini sağlamak için haksız zilyede yönelttiği teslim talebi için açılan davadır¹⁰. Sadece malik tarafından açılabilir ve mülkiyet hakkına dayandığı için mutlak nitelikte ve aynı bir davadır. Süreye tâbi olmayıp, ancak kazandırıcı zamanaşımı ve iyiniyetle kazanım gibi sebeplerle mülkiyet hakkının başkası tarafından kazanılması durumlarında dava açma hakkı ortadan kalkar¹¹.

Taşınır davası, taşınır üzerinde davacının (önceki zilyedin) kurmuş olduğu zilyetliğin bir hakka karine teşkil etmesi sebebiyle açılan davadır¹². Diğer bir deyişle taşınır davası; önceki doğrudan zilyedin, kendi hak karinesine dayanarak yeni doğrudan zilyedin hak karinesini çürütmesi yoluyla taşınırı geri aldığı davadır¹³. O halde davacının öne sürdüğü hak, pekâlâ mülkiyet hakkı olabilir ve dolayısıyla bu davanın malik tarafından açılması mümkündür¹⁴.

C. Taşınır Mülkiyetinin Sona Ermesi

Taşınır mülkiyeti; mutlak ve nispi kayıp olmak üzere iki şekilde kaybedilebilmektedir. Nispi kayıp, mülkiyet hakkının başka birine devredilmesiyle gerçekleşir. Dolayısıyla mülkiyet hakkı tamamen ortadan kalkmamakta, sadece el değiştirmektedir. Bu durumda taşınırı devreden, mülkiyet hakkına ilişkin tüm hakları sona ermektedir. Söz konusu devir; satış, trampa, bağışlama sözleşmesi gibi yollarla gerçekleşebilir. Bunların yanı sıra, kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülkiyetin kazanılması halinde de önceki malik açısından mülkiyet sona ermiş olur. İşleme, birleşme, karışma yollarıyla bir başkası tarafından kazanılması

Levha Yayınları, İstanbul 2010, s.1 vd; Gemalmaz, H. Burak: Mülkiyet Hakkı, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-6, Avrupa Konseyi, Ankara 2018, s.1 vd; Esener/Güven, s.232 vd; Sirmen, s.332.

⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.448; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.321; Eren, s.36; Ertaş, Şeref: Eşya Hukuku, 16. Baskı, İzmir 2021, s.218; Sirmen, s.353; Nomer/Ergüne, s.200; Kılıçoğlu, s.222; Akçaal, s.418.

Mülkiyet hakkı zamanla yitirilmez, mali ölse bile mülkiyet kalır ve mirasçılar üzerinden devam eder. Serozan, Rona: Eşya Hukuku I, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s.204, kn.783.

⁵ Tekinay, Selâhattin Sulhi/ Akman, Sermet/ Burcuoğlu, Halûk/ Altop, Atillâ: Tekinay Eşya Hukuku, Cilt I, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s.474; Eren, s.28; Serozan, s.202.

⁶ Serozan, s.203.

⁷ Kılıçoğlu, s.202. Ayrıca bkz. Akipek/Akıntürk/Ateş, s.373 vd; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.469; Serozan, s.203; Eren, s.5 vd; Başpınar, Veysel: Mülkiyet Hakkını İhlâl Eden Müdahaleler, Yetkin Yayınları, Ankara 2009; Esener/Güven, s.225 vd; Akçaal, s.315.

⁸ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.380; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.477 vd; Eren, s.16 vd; Oğuzman/Seliçi/ Oktay-Özdemir, s.315 vd; Sirmen, s.330 vd; Nomer/Ergüne, s.200 vd; Ertaş, s.216; Akçaal, s.416 vd.

⁹ TMK m. 683/II’de düzenlenen diğer dava olan elatmanın önlenmesi davası da mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin olmakla beraber, iade davası değildir. Burada mal, malikin zilyetliğinden çıkmış değildir. Sadece malını özgürce kullanmasına engel olan müdahalelerin sonlandırılması amaçlanmaktadır. Geniş bilgi için bkz. Giritlioğlu, Neclâ: Müdahalenin Men’i (Elatmanın Önlenmesi) Davası, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1984, s.1 vd.

¹⁰ Tanım için bkz. Akıncı, Hakan Burak: Türk Medenî Hukuku’nda İstihkak Davası (TMK m. 683’e Göre), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya 2024, s.48. İstihkak davası hakkında geniş bilgi için bkz. Akıncı, H., s.92 vd. Bu dava çoğunlukla doğrudan zilyetliğin sağlanması için açıldığından, öğretide genellikle “doğrudan zilyet olmayan malikin, malik olmayan haksız zilyede açtığı dava” olarak tanımlanmaktadır. Bu ve benzeri tanımlar için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.319; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.480; Eren, s.32; Esener/Güven, s.233; Serozan, s.212; Sirmen, s.349; Nomer/Ergüne, s.202; Kılıçoğlu, s.222; Akçaal, s.418.

¹¹ Akıncı, H., s.92 vd, 112 vd.

¹² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.111; Ünal, Mehmet/Başpınar, Veysel: Şekli Eşya Hukuku, 13. Baskı, Savaş Yayinevi, Ankara 2023, s.213 vd; Esener/Güven, s.99 vd; Sirmen, s.108 vd; Akçaal, s.204 vd.

¹³ Ertaş, s.62.

¹⁴ Ünal/Başpınar, s.216 vd. TMK m. 985/I’de taşınırın zilyedinin onun maliki sayılacağı; m. 985/II’de ise önceki zilyetlerin de zilyetlikleri süresince o taşınırın maliki sayılacakları düzenlenmiştir. Dolayısıyla halihazırdaki zilyedin mülkiyet karinesiyle önceki zilyedin mülkiyet karinesi çatışmakta ve taşınır davası ile bu zilyetlerden üstün hakkını ispat edenin mala doğrudan zilyet olması sağlanmaktadır.

hallerinde de mülkiyet, (önceki) malik bakımından sona erer¹⁵. Yine, külli halefiyet halinde mülkiyet hakkı mirasçılara geçmek suretiyle son bulur¹⁶.

Mutlak kayıp ise mülkiyetin bir başkasına geçmesi şeklinde değil, tamamen ortadan kalkması şeklinde söz konusu olur. Bu durumda taşınır üzerinde kimse için bir mülkiyet hakkı söz konusu değildir. Mutlak kayıp halleri; taşınırın terk edilmesi¹⁷, yok olması ve özel mülkiyete konu olmaktan çıkması¹⁸ şeklinde gerçekleşebilir¹⁹. Mülkiyet hakkı; cebri icra ve mahkeme kararı gibi yollarla da kaybedilebilir²⁰.

Taşınırın sadece zilyetliğinin kaybedilmesi ise mülkiyet hakkının kaybına sebep olmaz. Mülkiyet hakkının kaybindan söz edebilmek için, buna yol açan bir hukukî sebebin de bulunması gerekir²¹. Dolayısıyla malın haksız zilyette bulunması ve haksız zilyedin malı kaybettiğini söylemesi, mülkiyet hakkının ortadan kalkmasına sebep olmaz.

Burada iadeyle yükümlü haksız zilyedin malı kaybettiğini veya malın yok olduğunu öne sürmesi sebebiyle malikin malın değerini almayı kabul etmesinin hangi kapsamda sayılacağına ele alınması gerekmektedir. Bu bir devir işlemi (nispî kayıp) sayılabilir mi? Yoksa malikin malını terk ettiğini mi kabul etmek gerekir? Mal tekrar ortaya çıktığında mülkiyet hakkının hâlâ aynı malik üzerinde devam edip etmediğini anlamak için öncelikle bunun tespitinin yapılması icap eder.

Bir devir işleminden söz edebilmek için, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradelerini açıklayarak satış, bağışlama, trampa gibi bir sözleşme kurmuş olmaları gerekir. Bağışlama halinde tek tarafa borç yükleyen sözleşme söz konusudur. Bu sözleşmede taraflardan biri, malvarlığına dâhil olan bir malı karşılıksız olarak başka birine kazandırmayı üstlenmektedir²². Konumuz açısından ise böyle bir durum söz konusu değildir. Malikin, malını haksız zilyede kazandırmaya yönelik bir iradesi bulunmamaktadır. Kaldı ki tarafların (ya da en azından malikin) inancına göre ortada kazandırılacak bir taşınır bile kalmamıştır.

Karşılıklı edimlerin yüklenildiği diğer durumlarda ise iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme kurulmuş olur. İki tarafa borç yükleyen ve mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmelerin en yaygın olanı satış sözleşmesidir. Türk Borçlar Kanunu m. 207/I'e göre "satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşme" olarak ifade edilmektedir. Bağışlama sözleşmesi için söylediklerimizle benzer olarak, burada da malikin malını haksız zilyede kazandırmak gibi bir iradesi söz konusu değildir. Malik, kazandırılacak bir taşınırın hâlâ var olduğunu dahi bilmemektedir. Taşınırın teslimi yerine yapılan ödeme; haksız zilyedin önce taşınırı alıkoyduğu için malikin kendi taşınırını korumasına engel olmasına, sonra da artık iade edilebilecek bir malın bulunmadığını öne sürerek malikin hataya düşmesine, iradesinin fesada uğramasına sebep olmasına dayanmaktadır. Oysa taşınır mülkiyetinin satılarak devredilebilmesi için, buna uygun bir iradenin mevcut olması icap eder²³. Hukukî işlemin en temel kurucu unsuru irade açıklamasıdır. İrade; bir davranışta bulunup bulunmama bakımından kişinin zihninde, iç dünyasında meydana gelen düşünceyle varılan karardır²⁴. İrade açıklaması ise bunun dış dünyaya bildirilmesidir²⁵. İrade beyanı bulunmayan bir hukukî işlem, yok hükmündedir²⁶. Dolayısıyla haksız zilyedin malike bir miktar para ödediği, karşılığında da taşınırı elinde bulundurmaya devam ettiği bu fiilî durum, bir devir işlemi olarak nitelendirilemez. O halde ortada taşınır mülkiyetinin nispî kaybı da söz konusu değildir.

Taşınır mülkiyetinin mutlak kaybına yol açan yok olma ve terk edilme ihtimalleri de değerlendirilmelidir. Her ne kadar malik, taşınırın yok olduğuna ikna edilmiş olsa da aslında çalışmamızın konusunda taşınır yok olmuş değildir. Bu sebeple mülkiyet hakkının yok olma sebebiyle sona ermesi söz konusu olamaz.

Terk, yukarıda açıklandığı üzere bir başkası lehine yapılan bir işlem değil, tek taraflı bir tasarruf

¹⁵ Eren, s.533 vd; Akipek/Akintürk/Ateş, s.606; Sirmen, s.705; Ergüne, Mehmet Serkan, Taşınır Mülkiyeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.295 vd.

¹⁶ Eren, s.533 vd; Nomer/Ergüne, s.321.

¹⁷ Terk halinde başka birinin malı sahiplenmesi yoluyla yeni bir mülkiyet hakkının kurulması mümkündür. Öte yandan bu durum, önceki mülkiyet hakkından tamamen bağımsız olarak gerçekleşmektedir. Akipek/Akintürk/Ateş, s.607.

¹⁸ Akipek/Akintürk/Ateş, s.607; Ergüne, s.298.

¹⁹ Eren, s.534; Akipek/Akintürk/Ateş, s.607; Nomer/Ergüne, s.322; Ergüne, s.297 vd.

²⁰ Akipek/Akintürk/Ateş, s.607.

²¹ Akintürk/Akipek/Ateş, s.606; Esener/Güven, s.589; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.881; Eren, s.533; Sirmen, s.706; Nomer/Ergüne, s.321; Akçaal, s.692.

²² Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Legem Yayınevi, Ankara 2023, s.285; Ayrancı, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s.293.

²³ Mülkiyeti devir borcu doğuran diğer sözleşmeler için de aynı açıklamalar geçerli olduğundan, tek tek ayrıntıya girmiyoruz.

²⁴ Akıncı, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler), 14. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2024, s.80. Benzer tanım için İnan, Ali Naim/Yücel, Özge: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.167.

²⁵ İnan/Yücel, s.134, 167; Antalya, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt V/1,1, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s.140.

²⁶ Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2023, s. 183; Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2023, s.383; Akıncı, Ş., s.192, 193.

işlemdir.²⁷ Burada var olan bir mal üzerindeki zilyetliğin kaybı ve mülkiyetten feragat unsurları aranır.²⁸ Terk edilen taşınır ise sahipsiz eşya haline gelir.²⁹ Mülkiyetten feragat ise bir irade beyanıdır. Böyle bir iradenin söz konusu olabilmesi için, öncelikle malikin terk edilebilecek bir malın varlığına inanıyor olması gerekir. Konumuz açısından ise böyle bir durum söz konusu değildir. Malik, malın artık mevcut olmadığına inanmaktadır.

Bir diğer açıdan ele alınacak olursa terk, bir hukukî işlem olduğu için, hukukî işlemlerin tâbi olduğu fiil ehliyeti yokluğu ve irade bozukluğu gibi hükümler terkte de uygulanır. Dolayısıyla mesela fiil ehliyeti bulunmayan bir kimsenin yapmış olduğu terk işlemi sadece zilyetliğin kaybına sebep olur. Mülkiyet hakkı ise devam eder.³⁰ Terk işleminin bir irade bozukluğuna dayanması halinde de mülkiyet esasen ortadan kalkmamış demektir. Buradan hareketle, eğer malikin taşınırın değerini kabul etmesine yönelik iradesi mülkiyet hakkından feragat (taşınırın terki) olarak kabul edilse bile, aslında taşınır üzerinde bir daha fiili hâkimiyet kuramayacağına dair yanlışlığa düştüğü (belki de aldatıldığı) için ortada bir irade bozukluğu olduğu söylenebilir. O halde mülkiyet hakkı yine malikin üzerinde devam etmektedir.

Görüldüğü üzere çalışmamızın konusu bakımından taşınır mülkiyeti, mutlak ve nispi sebeplerle sona ermemektedir. Mahkeme kararının mülkiyet hakkına etkisi ise aşağıda farklı durumlara göre ayrıca değerlendirilmiştir.

D. İstihkak Talebinin Devri

İstihkak talebinin devrinden kasıt, mülkiyet hakkının malikte kalmaya devam etmesine rağmen malın haksız zilyedin eline geçmiş olması halinde bunun iadesini isteme hakkının üçüncü bir kişiye devredilmiş olmasıdır. Bu durumda sadece istihkak talebini devralan üçüncü kişinin haksız zilyede teslim talebinde bulunması mümkün olur. Malik ise bu hakkından söz konusu üçüncü kişi lehine feragat etmiştir.³¹ Öğretide böyle bir devrin geçerliliğine ilişkin geçmişte farklı görüşler³² öne sürülmüş olmakla beraber, günümüzde istihkak talebinin devredilemeyeceği görüşü ağırlıktadır.³³ Biz de buna katılıyoruz.³⁴

İstihkak talebinin devri meselesinin çalışmamız açısından önemi ise şurada ortaya çıkmaktadır: Malikin; kaybedildiğine veya yok olduğuna inandırıldığı için aynen iadedden vazgeçerek değerini almasından sonra taşınırın tekrar ortaya çıkması halinde, eğer mülkiyet hakkı hâlâ davacı malikte kabul edilirse istihkak talep hakkının da ona ait olması gerekir. Çünkü istihkak talep hakkı devredilemez ve mülkiyet hakkıyla birlikte malikte kalmaya devam eder. Öte yandan, malik daha önce haksız zilyede taşınırın iadesi için bir dava açmış ve kazanmış olduğundan, ortada kesin hüküm söz konusudur.³⁵ Bu sebeple malikin haksız zilyede yeni bir iade davası açması mümkün görünmemektedir. O halde malik, mülkiyet hakkından doğan istihkak talebini kullanamamakta ve (her ne kadar öğretide mümkün olmadığı kabul edilse de) davalı haksız zilyede devretmiş gibi görünmektedir. Öyle ki haksız zilyet, artık malike taşınırın değerini ödediği için ona karşı sorumluluktan kurtulmuş gibi tezahür etmekte ve üçüncü bir kişinin taşınırın haksız zilyedi haline gelmesi durumunda ona karşı (en azından pratikte) istihkak talebi öne sürebilir hale gelmektedir. Bu durumun, mülkiyet hakkının dinamikleriyle çatıştığı kanaatindeyiz.

III. TAŞINIRIN AYNEN İADE ALINAMAYACAĞININ HANGİ AŞAMADA ANLAŞILDIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. İade Davası Devam Ederken Taşınırın Aynen İade Alınamayacağının Anlaşılması

Dava açılmış ve devam etmekteyken taşınırın kayıp veya yok olması durumunda, aynen iade üzerinden davaya devam etmenin bir anlamı kalmamış demektir. HMK m. 125/1-b’de dava açıldıktan sonra davalının, dava konusu şeyi üçüncü kişiye devretmesi durumunda davacının, davaya tazminat talepli olarak devam edebileceği düzenlenmiştir. Davalının taşınırı üçüncü kişiye devretmesinin yanı sıra, diğer sebeplerle kaybetmesi hallerinde de aynı yaklaşım sergilenmelidir. Taşınırın aynen iadesi yerine bedelinin talep

²⁷ Esener/Güven, s.589; Sirmen, s.706; Nomer/Ergüne, s.322.

²⁸ Nomer/Ergüne, s.322; Kılıçoğlu, s.468.

²⁹ Akıntürk/Akipek/Ateş, s.607; Esener/Güven, s.589; Eren, s.535; Nomer/Ergüne, s.322.

³⁰ Eren, s.535; Sirmen, s.706; Kılıçoğlu, s.467.

³¹ Akıncı, H., s.88 vd.

³² Görüşler hakkında bkz. Einsele-Wili, Felicitas: Die Vindikationszession, Juris Druck + Verlag, Zürich 1975, s.69; ayrıca bkz. Graham-Siegenthaler, Barbara: Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch, Das Sachenrecht, Das Eigentum, Allgemeine Bestimmungen, Art. 641-654a ZGB, Bern 2022, Art. 641 ZGB, kn. 132.

³³ Alman Hukuku için bkz. Einsele-Wili, s. 48; Akıncı, H., s.88 vd. İsviçre Hukuku için bkz. Bkz. Einsele Wili, s. 102; Meier-Hayoz, Arthur: Berner Kommentar, Band IV, Das Sachenrecht, 1. Abteilung Das Eigentum, 1. Teilband: Systematischer Teil und Allgemeine Bestimmungen, Artikel 641-654 ZGB, Bern 1981, Art. 641, kn. 73; BK- Graham-Siegenthaler, Art. 641 ZGB, kn. 120, 132; Arnet, Ruth: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Sachenrecht, Art. 641-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB, 4. Auflage, Schulthess Juristische Medien, Zürich-Genf 2023 (Hrsg: Ruth Arnet, Peter Breitschmid, Alexandra Jungo), ZGB 641, s.14, kn. 33; Caspar von der Crone, Hans/ Hoffmann-Nowotny, Urs H.: Die Vindikationszession, SZW/RSDA 3/2006, s.243 vd; Akıncı, H., s.90. Türk Hukuku için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.322; Eren, s.42; Ertaş, s.219; Serozan, s.124, kn. 499; Antalya, s.506; Ergüne, s.69. Aksi görüş: Akipek /Akıntürk /Ateş, s.447. Devre izin verilmesinin doğuracağı sakıncalar hakkında bkz. Postacıoğlu, İlhan E.: "(Zilyedliğin) Teslimsiz Edinimi, İstihkak İddiasının Aktarılması", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 48(1-4), 2011, s.405-413, s.410 vd; Akıncı, H., s.91.

³⁴ Ayrıntılı değerlendirmemiz için bkz. Akıncı, H., s.91.

³⁵ Ayrıntılı açıklamalar için aşağıda IV, A, 1.

edilmesi için usul ekonomisi gereği ayrıca bir dava açmaya ise gerek bulunmamaktadır . Bu durumda davalının, davanın değiştirildiği yönündeki itirazı dinlenmez . Öğretide bir görüş, davalının istihkak iddiasına karşı çıkmamakla birlikte taşınırın yerini bilmediğini söylemesi halinde de davacının aynen iade talebinden vazgeçerek tazminat isteyebileceğini belirtmektedir .

Tazminatın kapsamını belirlemek için, davalının iyiniyet durumu değerlendirilmelidir. Eğer haksız zilyet iyiniyetliyse, TMK m. 993 gereği sadece elinde kalanları iadeyle yükümlüdür. Malın yok olması halinde iyiniyetli haksız zilyedin sorumluluğu sona erer. Öte yandan, kendisine iade davası açılan haksız zilyedin hâlâ iyiniyetli sayılıp sayılamayacağı da ele alınmalıdır. Bu hususta Türk Hukuku'nda bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide, sadece dava açılmasının haksız zilyedi kötüniyetli hale getirmeyeceği, meselenin çözümünün hâkimin takdir yetkisine bırakılması gerektiği belirtilmektedir . Yargıtay da zilyede dava açılmasının tek başına iyiniyeti kötüniyete çevirmeyeceğini kabul etmektedir . Alman Medenî Kanunu'nda buna ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre zilyet, derdestliğin başladığı andan itibaren malın tahrip ya da yok edilmesi veya başka bir sebepten ötürü iade edilmemesi hallerinde mala verilen zararlardan ötürü malike karşı sorumlu tutulur (BGB §989) . İsviçre Hukuku'nda da Türk Hukuku'yla paralel olarak bu hususta bir düzenleme bulunmamakla birlikte öğretide bir görüş, BGB §989'un örnek alınarak ağırlaştırılmış iyiniyet sorumluluğunun uygulanabileceğini öne sürmektedir. Türk Hukuku'nda da böyle bir çözümün uygulanabileceği kanaatindeyiz . Kendisine dava açılmış olan zilyet, gerçek hak sahibinin kendisi olduğuna inanmakta olsa bile malı korumalı ve onun ürünlerini toplamalıdır. Çünkü davayı kaybetme ihtimali her zaman mevcuttur ve davalının bunu göz önünde bulundurarak hareket etmesi gerekir. Buna rağmen malı korumayan ve onun tahrip ya da yok olmasına sebep olan zilyet, üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmemiş demektir .

İade davasının sonucunda kötüniyetli olduğunun anlaşılması halinde haksız zilyet, TMK m. 995 gereği taşınırı haksız alıkoymuş olması sebebiyle malike verdiği zararlar ve elde ettiği veya etmeyi ihmal eylediği ürünler için tazminatla yükümlü olur. Hükümde bizzat malın iadesine ilişkin doğrudan bir ifade bulunmamaktadır. Malı iade yükümlülüğü, “geri vermekle yükümlü olduğu şeyi” ifadesinden dolayı olarak çıkarılmaktadır . İadeyle yükümlü olunan taşınırın kaybedilmesi, saklanması veya yok edilmesi gibi durumlarda üstlenilmesi gereken sorumluluk için kanunun lafzı yetersiz kalmaktadır. Öğretide, kötüniyetli zilyedin malı elinden çıkarması halinde TMK m. 995 gereği üstlenilen tazminat sorumluluğuna malın değerinin de dâhil edilmesi gerektiği belirtilmektedir . Dolayısıyla, iade davası sürerken taşınırın aynen iade alınamayacağının ve davalının da kötüniyetli haksız zilyet olduğunun anlaşılması halinde, taşınırın değeri tespit edilerek tazminat bedeli olarak davalıdan tahsil edilebilir .

O halde davalı zilyet ister baştan itibaren kötüniyetli ister açılan dava sebebiyle ağırlaştırılmış iyiniyet sorumluluğuna tâbi olsun, taşınırı iade edememesi halinde haksız zilyetlikte iade hükümleri kapsamında taşınırın değerini tazminle yükümlü olur .

B. Bulunamayan Taşınırın İİK m. 24/4 Hükümüne Göre Değerinin Haczedilmesi

Hâkim taşınırın davacıya teslim edilmesine karar vermişse, kararın yazılı olduğu ilam icra takibine konu edilir ve taşınır icra yoluyla geri alınır (İİK m. 24)³⁶. Eğer borçlu icra emrini yerine getirmez veya eksik bırakırsa, İİK m. 24/3'e göre ilama konu taşınır veya misli yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir. Bulunmaması halinde ise borçlu artık aynen ifaya zorlanamaz³⁷. Bu durumda dördüncü fıkraya göre borçludan, malın ilamda yazılan değerinin alınması gerekir³⁸. Diğer bir deyişle haksız zilyedin malı iade yükümlülüğü ortadan kalkmış ve haciz yoluyla tahsil edilecek olan bir para borcuna dönüşmüştür³⁹. Belirtmek gerekir ki takibe bedel üzerinden devam edilmesi için, borçlunun aynen ifadan imtina etmesi yeterli sayılmaz. Cebri icra kapsamında zor kullanma da dâhil gerekli işlemler yerine getirilmiş olmalıdır. Buna rağmen aynen ifanın gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa, takibe bedel üzerinden devam edilir. İcra dairesinin gerekli işlemleri gerçekleştirilmeden doğrudan kıymet takdiri yoluna gitmesi şikâyet sebebidir⁴⁰.

Eğer taşınırın değeri ilamda yazılmışsa, borçlunun icra takibi kapsamında bu değeri ödemesi

³⁶ Kılıçoğlu, s.222.

³⁷ Borçluda bulunamayan taşınırın üçüncü kişiye devredilmiş olduğunun anlaşılması halinde, cüzi halef olması sebebiyle üçüncü kişiye karşı ilamlı icraya devam edilebilir. Bu hususta Yargıtay da “...takip borçlusu ilamda taraf olmasa dahi, taşınmaz adı geçen tarafından satın alındığına göre, onun hakkında da kesinleşmiş ilamın infazı istenebilir” ifadesine yer vermiştir. Bkz. Y. 12. HD., E. 2006/18507, K. 2006/21673, T. 23.5.2006 (Yargıtay Karar Arama). Öte yandan, devreden emin sıfatıyla zilyet ve devralan üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmadığının da göz önünde bulundurulması gerektiği unutulmamalıdır.

³⁸ Alacaklının, bedel talebi için ayrıca dava açması gerekmez, hatta açması halinde dava hukukî menfaat yokluğu sebebiyle reddedilmelidir. Bkz. Erim, s.107.

³⁹ Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.959 vd; Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s.508; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 11. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s.327; Atalı, Murat/ Ermenek, İbrahim/ Erdoğan, Ersin: İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s.444 vd; Görgün, Şanal/ Börü, Levent/ Kodakoğlu, Mehmet: İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s.416; Akıncı, H., s.202 vd.

⁴⁰ Yardımcı, Taner Emre/ Kuş, Bahadır: “Taşınırın Teslimine Dair İlamlı İcra Aynen İfanın Gerçekleşmemesi”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(2), 2024, ss. 127-146, s.135.

gerekir⁴¹. İlamda yazılı bulunması gereken değer, harca esas olan miktar değil; davalının taşınırı teslim etmemesi ihtimali göz önünde bulundurularak hesaplanan taşınırın kendi değeridir⁴². Diğer bir deyişle hâkim, malın aynen iadesine ve bu mümkün olmazsa şu kadar Türk lirası değerine şeklinde terditli karar vermelidir. Aksi halde ilamda malın değerinin yazdığından söz edilemez⁴³.

Taşınırın değerinin ilamda yazılı olmaması halinde iki ihtimalle karşılaşılır. Eğer alacaklı ve borçlu taşınırın değeri üzerinde anlaşılırsa borçlu, bu miktarı ödeyerek borcundan kurtulur. Tarafların anlaşamaması halinde ise ikinci ihtimal söz konusu olur. Bu durumda İİK m. 24/4'ün son cümlesine göre taşınırın değeri icra müdürü tarafından takdir olunur. İcra müdürü, değeri belirlerken taşınırın haciz tarihindeki rayiç değerini esas alır. Taşınırın değerinin borsa veya ticaret odalarından sorularak belirlenmesi, bunların bulunmadığı yerlerde ise icra müdürünün seçeceği bir bilirkişiye başvurulması gerekir (İİK m. 24/5)⁴⁴.

IV. AYNEN İADE ALINAMAYACAĞI ANLAŞILDIĞI İÇİN DEĞERİ TAHSİL EDİLEN TAŞINIRIN TEKRAR ORTAYA ÇIKMASI

A. Taşınırın Hâlâ Haksız Zilyedin Elinde Olması

1. Yeniden Dava veya İcra Takibi Açmanın Mümkün Olup Olmadığının Değerlendirilmesi

Taşınırın hâlâ haksız zilyette olduğunun ortaya çıkması halinde malik yeni bir iade davası açmak isterse, dava şartlarının düzenlendiği Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114'üncü maddesi devreye girmektedir. Bir davanın açılabilmesi için, bu maddenin *i* bendine göre aynı davanın daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması gerekir⁴⁵. Diğer bir deyişle, bir taşınırın iadesi için taraflar arasında daha önce dava görülmüş ve kesinleşmişse, davacının o davalıya aynı taşınır için yeni bir iade davası daha açması mümkün değildir.

Eğer iade davası devam ederken taşınırın iade alınamayacağı anlaşılmış ve bu yüzden taşınırın değerinin tazminat bedeline eklenmesine karar verilmişse, iade davası tazminat davasına dönüşmüş demektir. Diğer bir deyişle kesin hüküm, tazminat üzerine verilmiştir. Bu durumda aynen iade için yeni bir dava daha açmak isteyen davacının kesin hüküm şartına takılıp takılmayacağı sorusu akla gelebilir. Kesin hükmün sınırlarıyla ilgili farklı görüşler bulunmakla birlikte, böyle bir ihtimalde de yeni bir dava daha açmanın mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Bizim de katıldığımız bir görüş⁴⁶, aynen tazmin talebi reddedilen davacının daha sonra bir de nakden tazmin için dava açmasının kesin hüküm sebebiyle mümkün olmadığını belirtmektedir⁴⁷. Çünkü her ne kadar iki davada öne sürülen talepler birbirinden tamamen farklı görüne bile temelde aynı zararın farklı yollardan giderilmesine yönelik bir uyumsuzluk söz konusudur. Buradan hareketle, taşınırın aynen iadesi mümkün bulunmadığı için davanın tazminat talebine dönüşmesi halinde de uyumsuzluk, aslında taşınırın teslim edilmemesinden doğduğu için kesin hüküm devreye girer. O halde tazminat davasının ardından aynen iade için yeni bir dava daha açmak mümkün değildir.

Bir diğer meseleyse aynı ilama dayanarak yeni bir icra takibi açılmasına ilişkindir. Belirtmek gerekir ki taşınır teslimi gibi para ve teminat alacağının dışında kalan alacaklarda başvurabilen takip türü sadece ilamlı icradır⁴⁸. Alacaklı, böyle bir alacağı için tekrar icra takibi başlatmak isterse, ilam zaten daha önceki

⁴¹ Kuru, s.961; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.508; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.327; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.445; Görgün/ Börü/Kodakoğlu, s.416; Erim, s.107.

⁴² Kuru, s.961, dn. 11; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.508; Yardımcı/Kuş, s.136 vd; Erim, s.107 vd.

⁴³ Kuru, s.961; Erim, s.108.

⁴⁴ Kuru, s.961 vd; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.508; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.327; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.445; Görgün/ Börü/Kodakoğlu, s.416; Yardımcı/Kuş, s.135; Erim, s.111,112 vd.

⁴⁵ Pekcanitez, Hakan: Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.949; Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: Medenî Usul Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s.337; Görgün, Şanal L/ Börü, Levent/ Kodakoğlu, Mehmet: Medenî Usûl Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s.220; Tanrıver, s.680; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.218.

⁴⁶ Bloomeyer, Arwed: “Kesin Hüküm Tesiri ve Sınırları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(3), 1968 (Çeviren: İrfan Yazman), s.231. Aynı yönde bkz. Ercan Özler, Meltem, Medenî Usûl Hukuku’nda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s.420 vd; İyilikli, Ahmet Cahit, Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.380; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul (2022), s.743; ayrıca bkz. Özkaya-Ferencedi, Hamide Özden, Kesin Hükümün Objektif Sınırları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s.128 vd. Öğretide, kesin hükmün yeni açılacak olan davaya engel teşkil edip etmeyeceğinin tespiti için, iki davanın konusunun özdeş olup olmadığına bakılması gerektiği belirtilmektedir. Dolayısıyla, ilk davanın sonucu, ikinci davada öne sürülen taleple karşılaştırılır. Bkz. Meriç, Nedim, “Türk Hukukunda Maddî Anlamda Kesin Hükümün Objektif Sınırları”, Legal Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, 7(2), 2007, s.394. Bir başka ifadeyle, ikinci davanın talep sonucu, ilk davanın kesin hüküm otoritesini ortadan kaldıracak veya etkisini değiştirecekse dava konularının özdeş olduğu kabul edilir. İyilikli, s.377. Kesin hüküm hakkında daha fazla bilgi için bkz. Görgün/Börü/Kodakoğlu, Usul, s. 606 vd; Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol, Medenî Usul Hukuku, 8. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024, s.338 vd.

⁴⁷ Öğretide bir görüş, malın iadesi için açılan dava reddedilip kesinleştikten sonra bir de tazminat davası açılması halinde, iki davanın konusunun farklı olması sebebiyle kesin hükümden söz edilemeyeceğini belirtmektedir. Bkz. Atalı, Murat: Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku, Cilt III, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.2068. Ayrıca bkz. Atalı, Pekcanitez Usul, s.2061 vd.

⁴⁸ İlama dayanarak ilamsız takip yapılmasının kamu düzenine aykırılık teşkil edip süresiz şikâyet sebebi olduğu hakkında bkz. Muşul, Timuçin: İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s.358.

icra takibinde icra dairesine verilmiş olduğu için yeni bir icra takibi teknik olarak mümkün olmamalıdır⁴⁹. Aksi halde borçlu, icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurarak icra emrinin iptalini isteyebilir⁵⁰. Yargıtay da bir içtihadı birleştirme kararında, “İcra ve İflas Kanunu sistemimizde alacaklı tarafından aynı borçlu aleyhine, aynı alacaktan dolayı tek takip yapılmasının asıl olduğu” ifadesine yer vermiştir⁵¹. Aynı anda iki farklı icra takibinin açılması dahi mümkün değilken, bir takibin sonuçlandırılması halinde aynı ilama dayanarak yeni bir takip açılması evleviyetle mümkün olmamalıdır. Hatta aynı ilama dayalı olarak mükerrer takip yapılması, kamu düzenine aykırılık teşkil ettiği için süresiz şikâyet sebebi olarak gösterilmektedir⁵². Dolayısıyla malik, İİK m.24/4 gereği bedelini tahsil ettikten sonra taşınırın hâlâ borçluda olduğu ortaya çıkarsa, aynen iade için yeni bir icra takibi başlatılamaz.

2. İrade Sakatlığı Sebebiyle İptal Yolunun Değerlendirilmesi

a. Dava Sırasında Gerçekleşen İrade Sakatlığı

Haksız zilyedin, taşınırın kayıp veya yok olduğunu bildirmesi fakat taşınırın aslında hâlâ mevcut ve bulunabilir durumda olması halinde malikin, hataya düştüğü veya haksız zilyet tarafından aldatıldığı düşüncesi akla gelebilir. Hemen belirtmek gerekir ki söz konusu hata ve hile müesseseleri maddî hukuka ilişkindir ve hukukî işlemler bakımından söz konusu olur. Çalışmamızı ilgilendiren anlamdaki hata veya hile durumları ise dava açıldıktan sonra gerçekleşmektedir. Dolayısıyla artık hukukî işlem değil, usul işlemleri gerçekleştirilmektedir. Davanın açılmasından hükmün kesinleşmesine kadar tarafların, yargılamanın ilerlemesi için aralarında ya da mahkemeye yaptıkları işlemler, taraf usul işlemleridir⁵³. Dolayısıyla mesela davacının, taşınırın artık davalıda bulunmadığını anlaması sebebiyle davaya tazminat talepli olarak devam etmediğini belirtmesi de bir taraf usul işlemidir.

Taraf usul işlemlerinin irade sakatlığı sebebiyle iptalinin istenemeyeceği belirtilmektedir. Dolayısıyla, bir usul işleminin hata, hile, ikrah gibi bir sebeple iptal edilerek düzeltilmesi mümkün değildir. Usul işlemlerinin düzeltilmesi, kanun yoluyla söz konusu olur⁵⁴. Ayrıca, malikin, taşınırın hâlâ haksız zilyette olduğunu öğrenmesi, bedeli tahsil ettikten yani dava karara bağlandıktan sonra ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla malik, dava sırasında hataya düştüğünü öne sürerek tekrar malın iadesini talep edemez. Hile ihtimali ise aşağıda yargılamanın iadesi yolunun değerlendirilmesi başlığı altında değerlendirilmiştir.

b. İcra Takibi Sırasında Gerçekleşen İrade Sakatlığı

Taşınırın aynen iadesi yerine değerinin ödenmesine icra aşamasında karar verilmesi halinde icra takip işleminden söz edilir. İcra takip işlemleri, “icra dairesi tarafından borçluya karşı yapılan ve gayesi takibi ilerletip, alacaklıyı borçlunun malvarlığından alacağına kavuşturmayı amaçlayan ödeme emri, haciz, ihale gibi işlemlerdir”⁵⁵. Hukukî işlemlerden farklı olarak icra takip işlemlerinin, icra hukukunda düzenlenmiş olması sebebiyle etkileri de icra hukuku kapsamında doğar⁵⁶. İcra dairelerinin yaptığı işlemler icra işlemleri⁵⁷; alacaklı ve borçlunun yaptıkları işlemler ise taraf işlemleri olarak adlandırılır⁵⁸.

Yukarıda⁵⁹ bahsettiğimiz üzere, taşınırın aynen iade alınamayacağına ve değerinin tahsil edilmesine karar verilebilmesi için, borçlunun aynen ifadan kaçınması yeterli sayılmaz. Cebri icra kapsamında mümkün olan tüm yolların denenmiş olması gerekir. Dolayısıyla alacaklının, taşınırın artık aynen iade alınamayacağına yönelik oluşan kanaati icra memurundan edindiği bilgiye dayanmaktadır. Çünkü taşınırın bulunmadığı ve aynen iadesinin artık mümkün olmadığı yönündeki hatalı sonuca ulaşan, alacaklıdan önce bizzat icra memurudur.

İsviçre Hukuku’ndaki bir görüşe göre icra memurunun hata, hile, ikrah, rüşvet gibi irade sakatlığının olduğu hallerde meselenin özel hukuk kurallarına göre çözümlenmesi gerekir. Diğer bir deyişle, Türk Borçlar Kanunu’nun 30 ve devamı maddelerine tekabül eden irade sakatlığı hükümleri, icra takibine de uygulanmalıdır⁶⁰. Öte yandan Türk Hukuku’nda özel hukuktaki irade sakatlığı sebebiyle iptal edilebilirlik tek taraflı irade beyanıyla kullanılan bir müesseseyken; anayasa ve idare hukuku alanlarında iptal, dava yoluyla kullanılmaktadır. İcra hukukunda da hata, hile, ikrah hallerinde icra takip işlemi şikâyet veya dava

⁴⁹ İlamlı icranın iki defa takibe konu edilemeyeceği hakkında bkz. Akyel Kasırga, N. Şeyma, İcra Takibinde Derdestlik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020, s.47 vd. Genel olarak icra takibine konu edilen alacak için yeni bir icra takibi açılmayacağı hakkında bkz. Kuru, s.205; Arslan/Yılmaz/Taşpınar/Ayvaz (2017), s.143; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.96; Atal/Ermenek/Erdoğan, s.119. Alacaklının, yetkisiz icra dairesindeki dosyayı olduğu gibi bırakıp, yetkili dairede yeni icra takibi yapması halinde borçlunun derdestlik itirazında bulunabileceği hakkında bkz. Kuru, s.183.

⁵⁰ Kılınç, s.118 vd.

⁵¹ YİBK E. 2021/2, K. 2023/1, T. 20.1.2023 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁵² Muşul, s.306; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.96.

⁵³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul, s.174; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 12. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s.125 vd; Tanrıver, s.468.

⁵⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul, s.178; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.127; Tanrıver, s.470.

⁵⁵ Muşul, s.69. Benzer tanım için bkz. Arslan, Aziz Serkan: İcra Takip İşlemleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s.27.

⁵⁶ Arslan, s.32.

⁵⁷ Muşul, s.61.

⁵⁸ Muşul, s.70.

⁵⁹ III, B.

⁶⁰ Bu görüş, icra memurunun işlemlerindeki irade sakatlıklarına yönelik kanunda özel düzenleme bulunmaması sebebiyle özel hukuk kurallarının kamu hukukunda uygulanabileceğini öne süren Alman İmparatorluk Mahkemesi kararına dayanmaktadır. Bkz. Arslan, s.246.

yoluyla iptal edilebilir⁶¹.

O halde eğer icra dairesi taşınırın aynen iade alınmasının mümkün olmadığına ve değerinin tahsil edilmesi gerektiğine kendiliğinden karar vermişse, daha sonra taşınırın hâlâ borçluda olduğunu ve hatalı karar verdiğini fark etmesi üzerine kararından kendiliğinden veya alacaklının talebi üzerine dönemez. Kanun koyucu, icra müdürlüğünün hatalı işlemleri için şikâyet yolunu öngörmüştür. İcra müdürlüğünün hatalı kararının değiştirilmesi veya iptali, şikâyet üzerine icra mahkemesi tarafından gerçekleştirilebilir⁶².

İcra mahkemesine şikâyet; süreli ve süresiz olmak üzere iki şekilde yapılabilir. İİK m. 16/1'e göre işlemin kanuna uygun olmamasından veya hadiseye uygun bulunmamasından doğan şikâyet hakkının yedi gün içinde kullanılması gerekir⁶³. İİK m. 16/2 hükmü ise süresiz şikâyet yolunu düzenlemektedir. İİK m. 16/2'deki "her zaman" ifadesi sonsuza dek anlamı taşımayıp, icra takibi sona erene kadar anlamına gelmektedir⁶⁴. Ayrıca aslolan şikâyetin süreye bağlı yapılması olup, süresiz şikâyet halleri istisnadır⁶⁵. Dolayısıyla eğer taşınırın bulunamaması sebebiyle değeri tahsil edilmiş ve icra takibi sona ermişse, icra müdürlüğünün işleminin hatalı olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluna gidilmesi mümkün görünmemektedir. İcra müdürlüğünün böylesi bir hatalı işleminin iptal edilmesinin tek yolu, icra müdürlüğü taşınır değerinin tahsil edilmesine yönelik kararını tebliğ ettikten sonra alacaklının, süresi içinde şikâyet hakkını kullanması ve taşınırın hâlâ aynen iade alınabileceğini öne sürmesi olabilir.

3. Yargılamanın İadesi Yolunun Değerlendirilmesi

Mahkemenin verdiği hüküm kesinleştikten sonra, taraflar arasındaki uyuşmazlık kalıcı olarak çözülmemiş sayılır ve tekrar hâkim önüne getirilemez. Öte yandan bazı hallerde hüküm kesinleştikten sonra yargılamanın iadesi yoluyla davanın yeniden görülmesi mümkündür. Hangi hallerde yargılamanın iadesi yoluna gidilebileceği Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375'inci maddesinde düzenlenmiştir. HMK m. 375/1-h'ye göre, lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması yargılamanın iadesi sebeplerinden biridir⁶⁶.

Hileli bir davranış sebebiyle yargılamanın iadesi yoluna gidebilmek için, hilenin karara etki etmiş olması gerekir. Burada borçlar hukukundaki irade sakatlığı hallerinden biri olan hileden daha geniş anlamda bir hileden söz edilmektedir⁶⁷. Hangi söz ve davranışların yargılamanın iadesini gerektirecek bir hile sayılacağına takdiri hâkime ait olup; hükme etki etmiş olumlu bir davranış veya çekinme ve susma gibi olumsuz bir davranış da hile kapsamında değerlendirilebilir. Mesela bilirkişi ve tanıkları etkileyerek, onların yanlış bir beyanda bulunmasına sebep olmak hile sayılabilir. Gerçeği söyleme yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden işlem ve fiiller de usul hukuku anlamında hile olarak değerlendirilir. Yalan beyanda bulunarak hâkimi hataya düşürmek de bir usul hilesidir⁶⁸.

Kanun hükmünde "lehine karar verilen tarafın" hileli davranışından söz edilmektedir. Davalar genellikle lehine karar verilen tarafın memnun; diğer tarafın ise memnuniyetsiz ayrılmasıyla sonuçlandığından, bu ifadede bir kusur görünmemektedir. Öte yandan, lehine karar verilen tarafın sadece teknik anlamda davayı kazanan taraf olarak değil de daha geniş anlamda değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Tam da çalışmamızın konusunu oluşturan durum buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Davalı, davayı kaybetmeyi de göze alarak değerini ödediği taşınıra malik olmak istemektedir. Mesela davalı, açık artırmadan alacak olsa muhtemelen kat kat fazla ödeme yapacağı bir sanat eserini bir şekilde ele geçirmiş ve saklamış, daha sonra mahkeme tarafından belirlenen bir miktar bedeli ödeyerek gerçek malikinin mirasçılardan birine bıraktığı manevî değeri olan bir mala, başka bir mirasçı haksız yere zilyet olmuş ve mahkemenin belirlediği değeri davacıya ödeyerek malı kendisine saklamış olabilir. Bu gibi durumlarda davacının taşınırın değerine razı olmasının tek sebebi, taşınırın artık aynen iade alınamayacağına ikna olmasıdır. Davalı ise taşınırın kendisinde kalacağını bildiği için hileli söz ve davranışlarıyla bu kanaatin oluşmasına sebep olmuş ve belirlenen taşınır değerini muhtemelen memnuniyetle ödemiştir. O halde mahkeme gerçekten kimin lehine karar vermiştir? Davayı teknik anlamda davacı kazanmış gibi görünse de memnun ayrılan taraf şüphesiz ki davalıdır. Bu sebeple, "lehine karar verilen tarafın" hileli davranışı ifadesinin daha geniş değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Davayı kaybetmiş gibi görünen tarafın aslında memnun ayrılan taraf olduğu bu tür durumlarda, kanunun lafzına takılı kalmamak ve diğer tarafın yargılamanın iadesi yoluna başvurusunu mümkün kabul etmek gerekir. Somut olaya göre bunu değerlendirecek olan ise yargılamanın iadesi talebini inceleyen mahkemedir.

⁶¹ Arslan, s.246 vd.

⁶² Muşul, s.74 vd; Arslan, s.248.

⁶³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.90 vd; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.54 vd; Görgün/Börü/ Kodakoğlu, s.64 vd.

⁶⁴ Muşul, s.289; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.96; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.67.

⁶⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.97.

⁶⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul, s.710; Özekes, Muhammet: Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.2323 vd; Tanrıver, Süha: Medenî Usul Hukuku, Cilt II, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s.142 vd; Görgün/Börü/ Kodakoğlu, Usul, s.677, 682; aleyhine hüküm verilen tarafın haleflerinin de başvurabileceği hakkında bkz. Budak/Karaaslan, s.472.

⁶⁷ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul, s. 710; Tanrıver, Cilt II, s.166 vd.

⁶⁸ Tanrıver, Cilt II, s.166 vd.

B. Taşınırın Üçüncü Kişinin Elinde Olması

1. Haksız Zilyedin Taşınır İyiniyetli Üçüncü Kişiye Devretmesi

Haksız zilyedin taşınır iyiniyetli üçüncü kişiye devretmesi farklı ihtimallere göre gerçekleşebilir. Birinci ihtimal, devreden haksız zilyedin taşınırına emin sıfatıyla zilyet olmasıdır. Mesela malikin taşınırını ödünç vermesi veya kiralamasında durum böyledir. Üçüncü kişiye devredeninin emin sıfatıyla zilyet olması ihtimali TMK m. 988'de düzenlenmiştir. Buna göre “bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur”. Görüldüğü üzere emin sıfatıyla zilyedin taşınırını üçüncü kişiye devretmesi halinde malikin mülkiyet hakkı sona ermekte ve üçüncü kişi mülkiyeti derhal kazanmaktadır. Kanun hükmünün böyle bir çözüm yolunu benimsemesinin mantıklı bir sebebi bulunmaktadır. Malik, belki de özensiz davranarak mülkiyet hakkını korumayacak birine zilyetliği kendi rızasıyla devretmiş ve üçüncü kişinin mülkiyeti devre yetkili olmayan birinden taşınır devralmasına dolaylı yoldan kendisi sebep olmuştur. O halde durumdan tamamen habersiz olan üçüncü kişinin iyiniyetinin korunması gerekir⁶⁹.

İkinci ihtimal, malikin zilyetliği iradesi dışında kaybetmesidir. Haksız zilyedin taşınırını açık artırma, pazar yeri ve buna benzer eşya satan yerlerde iyiniyetli üçüncü kişiye satılmış olması halinde malik, TMK m. 989/II gereği ancak bedelini ödemek suretiyle taşınırını geri alabilir. Malik, iyiniyetli kazanana böyle bir taleple dava açacak olursa kazanan, kendisine m. 989/II gereği ödeme yapılmasını def'i yoluyla isteyebilir. Ödeme talep etmeden taşınırı iade eden kazanan, bu hakkından vazgeçmiş sayılır⁷⁰. İyiniyetli kazananın da taşınırını bir başkasına devretmesi halinde iade ve tazmin yükümlülüğü bulunmamaktadır⁷¹. Öte yandan, iyiniyetli kazananın taşınırını kendisine TMK m. 989/II gereği dava açıldıktan sonra başkasına devretmesi halinde, yukarıda bahsettiğimiz ağırlaştırılmış iyiniyet sorumluluğuna tâbi tutulması gerektiği kanaatindeyiz. Bedelini ödemek suretiyle taşınırını geri alan malik ise bu sebeple uğramış olduğu zararı haksız zilyetten tazmin etmelidir.

Emin sıfatı taşımayan haksız zilyedin taşınırını açık artırma, pazar yeri ve benzeri yerlerde satmasının dışında kalan hallerde ise devir işlemi geçersizdir. Burada devralanın iyiniyetli olup olmaması, sadece süre bakımından önem arz etmektedir. Eğer devralan üçüncü kişi iyiniyetliyse, TMK m. 989/I gereği mülkiyeti ancak devirden itibaren beş yıl geçtikten sonra taşınır davası hak düşürücü süreye uğrayacağı için veya TMK m. 777 gereği zamanaşımı yoluyla kazanır⁷². Kötüniyet halinde ise taşınır davasının hak düşürücü süreye uğraması ve zamanaşımıyla kazanım söz konusu değildir⁷³.

Malik, İİK m. 24/4'e göre değerini tahsil ettikten sonra taşınırın aslında iyiniyetli üçüncü kişi tarafından devralındığı ortaya çıkarsa, malik üçüncü kişiye iade davası açabilir mi? Öncelikle belirtmek gerekir ki malik, taşınırı iade almak için ilk baştaki haksız zilyede değil de üçüncü kişiye dava açacağından, ilk açtığı iade davasına göre davanın tarafları farklıdır. Bu sebeple, bir dava şartı olan kesin hüküm burada öne sürülemez⁷⁴. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen ihtimallere göre hareket edilmelidir.

İlk ihtimale göre, devredeninin emin sıfatıyla zilyet olması halinde devralan iyiniyetli üçüncü kişinin kazanımı korunur. Bu durumda malik, ilamda yazan veya icra müdürü tarafından belirlenen bedeli tahsil ile yetinmek zorundadır.

Malikin taşınır zilyetliğini iradesi dışında kaybettiği ihtimalde ise haksız zilyedin, taşınırını açık artırma ve pazar yeri gibi yerlerde devretmiş olup olmadığına bakılır. Eğer böyle bir durum söz konusuysa malikin, TMK m. 989/II gereği bedelini ödemek suretiyle taşınırını geri alabileceği kabul edilmelidir. Öte yandan ödemiş olduğu bedeli artık haksız zilyetten isteyemez. Çünkü malik, zaten haksız zilyede açmış olduğu davada veya daha sonra icra aşamasında taşınırın değerini haksız zilyetten tahsil etmiştir. Burada olsa olsa satış bedelleri arasındaki fark sebebiyle ortaya çıkan zararın talep edilmesi düşünülebilir. Mesela iade davasının ilamında yazan veya icra müdürü tarafından belirlenen yağlı boya tablonun bedeli ₺100.000; iyiniyetli üçüncü kişinin açık artırmada ödediği bedel ise ₺150.000 olsun. Malik, yağlı boya tabloyu iade alabilmek için ₺150.000 ödemek zorunda kalacağından, haksız zilyetten haciz yoluyla tahsil ettiği miktara göre ₺50.000 zarara girmiş demektir. O halde aradaki miktarın haksız zilyetten tazmin edilebileceği kabul edilmelidir.

Malikin, taşınır zilyetliğini iradesi dışında kaybettiği diğer durumlarda ise taşınır davası için iyiniyetli haksız zilyede karşı beş yıllık hak düşürücü süre ve iyiniyetli haksız zilyet için beş yıllık kazandırıcı zamanaşımı süresi bulunduğundan, süre geçmişse malik mülkiyet hakkını kaybetmiş demektir. Bu durumda malikin, haksız zilyetten tahsil ettiği taşınır bedeliyle yetinmesi gerekir. Sürenin dolmaması halinde iyiniyetli kazanana açılan iade davasında ise mesele biraz karmaşık hale gelmektedir. Öncelikle davalı, iade yükümlüsü olduğu için taşınırı malike iade etmelidir. Bu durumda kazananın, uğradığı zararı tazmin etmek için taşınırı kendisine devreden kişiye dava açması gerekir. Öte yandan bu davanın davalısı, malikin ilk iade

⁶⁹ Ünal/Başpınar, s.234 vd; Hatemi, Hüseyin: Eşya Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.82.

⁷⁰ Kendisinden iade istenen veya taşınırı kamu gücüyle alınmaya çalışılan iyiniyetli kazanan, alacağı ödenene kadar hapis hakkını kullanabilir veya bu hakkını ayrı bir dava konusu yapabilir. Bkz. Ünal/Başpınar, s.242; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.117, dn. 225, s.118.

⁷¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.117, dn. 224; Ünal/Başpınar, s.241 vd.

⁷² Türk Medenî Kanunu'nun 777'nci maddesine göre “başkasının taşınır bir malını davasız ve aralıksız beş yıl iyiniyetle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kimse, zamanaşımı yoluyla o taşınırın maliki olur”.

⁷³ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s.113; Ünal/Başpınar, s.242 vd; Hatemi, s.82.

⁷⁴ Taraf kavramına davanın cüzi ve külli halefleri de dâhildir. Bkz. İyilikli, s.406, 408; Budak/Karaaslan, s.345 vd; Görgün/Börü/Kodakoglu, Usul, s.608; Atalı, Cilt III, s.2064. Dolayısıyla, bunlar açısından kesin hüküm devam eder.

davasını açtığı haksız zilyet olduğundan taşınırın değerini zaten malike ödemiştir. Bu durumda malik, hem haksız zilyetten taşınırın değerini tahsil etmekte hem de iyiniyetle kazanan üçüncü kişiden taşınırı aynen iade almaktadır. Dolayısıyla malik açısından bir sebepsiz zenginleşme söz konusudur. Kanaatimizce iyiniyetle kazanan üçüncü kişinin ilk haksız zilyede açtığı tazminat davasında davalının, tazminatı ödeyip de malike sebepsiz zenginleşme davası açması yerine; malikin iyiniyetle kazanana açtığı davanın ilk haksız zilyede ihbar edilmesi gerekir.

2. Haksız Zilyedin Taşınırı Kötüniyetli Üçüncü Kişiye Devretmesi

Görünürde bir satış sözleşmesi yapılmış ve taşınırın mülkiyeti alıcıya devredilmiş olmakla beraber tarafların asıl iradesi buna yönelik değilse, muvazaanın varlığından söz edilir (TBK m. 19)⁷⁵. Haksız zilyedin, taşınırı malikin geri alacağından endişe ederek üçüncü kişiye devretmiş gibi göstermesi halinde de işlem muvazaalıdır.

Devredenin emin sıfatıyla zilyet ve devralan üçüncü kişinin de iyiniyetli olması halinde mülkiyetin devralana geçeceğinden yukarıda bahsetmiştik. Malik, alıcının aslında iyiniyetli olmaması sebebiyle muvazaalı devir işleminin geçersiz olduğunu iade davası sırasında ileri sürebilir. Bunun, taşınırın aynen iade alınamayacak olması sebebiyle davanın tazminat talebine çevrilerek karara bağlanmasından önce gerçekleşmesi halinde sorun yoktur. Davaya aynen iade talebi üzerinden ve gerekirse iade talebi devralan kötüniyetli üçüncü kişiye yöneltilebilir devam edilir. Dava sonuçlandıktan ve ilamlı icra takibi başladıktan sonra taşınırın üçüncü kişide olduğunun anlaşılması halinde de İİK m. 89'daki üçüncü şahıs elindeki malların haczi hükmü uygulanır. Buna karşın, taşınırın bulunamaması sebebiyle değeri haczedildikten ve icra dosyası kapatıldıktan sonra muvazaa öğrenilmişse ne olacağına ilişkin mevzuatta bir çözüm yolu görünmemektedir.

Kanaatimizce yukarıda bahsettiğimiz hile sebebiyle yargılamanın iadesi yolu burada da uygulanabilmelidir. Bununla beraber malik, ilamlı icra yoluyla taşınırın değerini tahsil etmiş olduğundan, haksız zenginleşen durumuna düşmemek için bu bedeli geri ödemesi gerekir. Yargılamanın iadesi talebinin kabulü halinde bu bedelin dosyaya depo edilmesinin uygun olduğu düşüncesindeyiz.

V. ÇÖZÜM YOLU ÖNERİSİ

Şu ana kadarki değerlendirmelerimize göre, taşınırın kayıp veya yok olduğu yönünde oluşan kanaatin başlıca iki sebepten kaynaklanabileceği görülmektedir. Bunlardan biri, haksız zilyedin hileli söz ve davranışlarıyla buna sebep olmasıdır. İkincisi ise haksız zilyedin taşınırı gerçekten kaybetmesi veya yok olduğuna yönelik yanlış kanaatin onda da oluşmasıdır.

Eğer haksız zilyet hileli söz ve davranışlarıyla malın aynen iade alınamayacağının zannedilmesine yol açmışsa, yukarıda daha ayrıntılı açıkladığımız üzere yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilir. Böylece tazminat talebi yerine yine taşınırın aynen iadesi talep edilir. Öte yandan, malikin sebepsiz zenginleşmemesi için daha önce alınan taşınır değeri depo edilmelidir.

Haksız zilyedin kendisinin de hataya düşmesi halinde ise malik için yargılamanın yenilenmesi ihtimali mümkün görünmemektedir. Çünkü yargılamanın iadesi, ilgili kanun hükmünde hile için düzenlenmiş olup, hatayı ilgilendirmemektedir. Kesinleşen mahkeme kararının üzerine davanın tekrar açılması söz konusu olamaz. O halde meselenin açılan icra takibi kapsamında çözülmesinin mümkün olup olmadığına bakmak gerekir.

İlamlı icranın alacaklısı olan malik, taşınır aynen iade alınamadığı için bunun değerini tahsil ettiğinde icra dosyası borcun ödenmesi sebebiyle kapatılır. Kapanan icra dosyasının tekrar açılıp açılmayacağıyla ilgili görebildiğimiz kadarıyla öğretide bir görüş veya İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenleme bulunmamaktadır. Bunun oldukça doğal ve anlaşılabilir bir sebebi vardır: Normal şartlarda alacaklının, alacağını tahsil ettikten sonra icra dosyasından bir beklentisi ve dosyanın tekrar açılması için bir neden kalmaz. Çalışmamızdaki gibi nadiren de olsa karşılaşılabilecek durumlarda ise icra müdürlüğünün, hukukî yararın varlığı sonucuna ulaşması halinde icra dosyasının tekrar açık hale getirilmesine bir engel bulunmadığı kanaatindeyiz. Bu hususta alınan karara karşı itirazların ise icra mahkemesine şikâyet yoluyla öne sürülmesi gerekir. Eğer icra takibi tekrar açık hale getirilirse, alacaklının daha önce tahsil etmiş olduğu taşınır değerini icra dosyasına depo etmesi şartıyla taşınırın aynen iadesi için icra takibine devam edilebilmelidir.

Kapanan dosyanın icra müdürlüğü tarafından tekrar açılması ve takibe aynen iade için devam edilmesi, mevcut durumda olsa olsa icra müdürlüklerinin kendi inisiyatifleriyle veya icra mahkemelerinin kararıyla gerçekleşebilir. Çünkü bu hususta mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu hususta İİK m. 24'e yeni bir fıkra eklenerek, aynen iadesinin mümkün olmadığı düşünüldüğü için değeri tahsil edilen taşınırın tekrar bulunması ihtimalinin de ele alınması gerekir. Bu durum, mülkiyet hakkının korunmasına verilen önem bakımından İcra ve İflâs Kanunu'nun da Anayasa, Türk Medenî Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi mevzuat ve sözleşmelerle daha uyumlu hale gelmesini sağlar. Şu anki durumda saydığımız tüm bu mevzuat ve sözleşmelerdeki hükümler, İİK m. 24/4 hükmünün uygulanmasına bağlı olarak anlamını yitirebilmektedir.

Belirtmek gerekir ki tavsiye ettiğimiz çözüm yolu, haksız zilyedin taşınırı bilerek sakladığı hallerde de yargılamanın iadesine göre daha pratik sonuçlar sağlayabilir. Öyle ki hile sebebiyle yargılamanın iadesi yoluna başvurmak, tarafları yeni bir davanın görülmesini beklemek gibi bir sonuca itecektir. Dava görülene kadar taşınırın tekrar saklanması veya devredilmesi ihtimaliye daha da artabilir. Bunun yerine meseleyi icra

⁷⁵ Eren, Fikret/Dönmez, Ünsal: Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s.626 vd; Oğuzman/Öz, s.133; Antalya, s.345; Akıncı, Ş., s.142.

dosyası dâhilinde hızlıca sonuçlandırmak hem yargı yükünü azaltır hem de malikin hakkını daha çabuk elde etmesini sağlar. Ancak bu ihtimal, sadece “taşınırın aynen iadesine ve bulunamazsa şu kadar TL değerinin tahsiline” şeklinde verilen terditli kararlar için söz konusu olabilir. Aynen iadenin mümkün olmadığına dava sırasında kanaat getirilmiş ve dava tazminat talebiyle sonuçlandırılmışsa, ilamda aynen iadeye ilişkin bir ibare bulunmadığı için yine hile sebebiyle yargılamanın iadesi yoluna gitmek gerekir.

Taşınırın icra müdürlüğü tarafından takdir edilen değeriyle, bedelin icra dosyasına depo edilerek aynen iade talepli icra takibine devam edildiği sıradaki değeri arasında fark oluşabilir. Mesela yağlı boya tablonun değeri icra müdürlüğü tarafından ₺100.000 olarak belirlenerek tahsil edilmiş; daha sonra malın hâlâ borçluda olduğu ortaya çıkınca malik aynen iade için tekrar talepte bulunmuş olsun. Talepte bulunduğu tablonun değeri ₺150.000’ye çıkmış olabilir. Benzer şekilde, taşınırın değeri (mesela tahrip olma sebebiyle) düşmüş de olabilir. Böyle durumlarda hangi bedelin icra dosyasına depo edilmesi gerektiği tespit edilmelidir. Kanaatimizce burada TMK m. 995’te düzenlenen kötüniyetli haksız zilyedin sorumluluğuna (veya haksız zilyet iyiniyetli olsa bile dava açıldıktan itibaren ağırlaştırılmış iyiniyet sorumluluğuna) göre hareket etmek gerekir. Eğer zilyet taşınırı haksız yere elinde bulundurmasaydı, taşınırdaki değer artışından malik yararlanacak veya onu bizzat koruyarak tahrip edilmesine engel olacaktı. O halde haksız zilyedin, taşınırı olması gerektiği haliyle iade etmesi gerekir. Eğer taşınırın değeri sonradan artmışsa, malikin aradaki farkı haksız zilyede ödemesi beklenemez. Aksi halde zilyedin haksız yere zenginleşmesi söz konusu olur. Taşınırın değerinin azalması halinde ise bunun sorumlusunun haksız zilyet olarak kabul edilmesi gerektiğinden, değer kaybı hesaplanmalı ve depo edilecek olan bedelden düşülmelidir.

VI. SONUÇ

İlamlı icranın amacı, borçlunun borcunu kendi rızasıyla ifa etseydi gerçekleşecek olan durumun mahkeme kararıyla gerçekleşmesinin sağlanmasıdır. Bu sebeple kişi, hukukun kendisine tanıdığı her türlü hakkı dava edebilir. Dava hakkı, asıl hakkın sadece bir parçası ve şekli görünümüdür. Eğer bu hak ihlâl edilmemiş olsaydı hangi hal ve şartlar oluşacak idiyse, davayla bunun gerçekleşmesi amaçlanır⁷⁶. Davada taşınırın aynen iadesine karar verilmesinin altında bu düşünce yatar.

Her ne kadar iade davasında taşınırın davalıdan alınarak davacı malike verilmesine karar verilmiş olsa da bunun, pratikte ifade edeceği anlam ciddi ölçüde sınırlanabilmektedir. Öyle ki taşınırların haksız zilyet tarafından gizlenmesi veya muvazaalı olarak başka birine devredilmesi pek çok durumda oldukça kolaydır. Ne olursa olsun taşınırı malike iade etmek istemeyen bir haksız zilyet, davayı kaybetse bile bir miktar para ödeyerek pratikte adeta taşınıra malik olacak hale gelmektedir⁷⁷. Anayasa’da, Türk Medenî Kanunu’nda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde, Türk Ceza Kanunu’nda yüksek önem atfedilen ve koruma altına alınan mülkiyet hakkı, İcra ve İflâs Kanunu’ndaki bir hüküm sayesinde anlamını yitirebilmektedir. Belirtmek gerekir ki burada İİK m. 24/4 hükmünün varlığını eleştirmiyoruz. Malikin taşınırı iade alamayacağını anlaması halinde en azından bedelini alarak tatmin olması imkânının sağlanması bizce de gerekli ve mantıklı bir yaklaşımdır. Öte yandan, haksız zilyedin taşınırı sadece gizleyerek iadedden kaçınmasının son derece kolay olduğu malum olmasına rağmen buna yönelik bir koruma getirilmemesi, İİK m. 24/4 hükmünün tabiri caizse malikin ayağına dolanmasına yol açmaktadır. O halde Anayasa ve sair mevzuatın yüksek önem vererek koruma altına aldığı mülkiyet hakkına İcra ve İflâs Kanunu’nda da aynı önemin verilmesi ve m. 24’e yeni bir fıkra eklenerek koruma imkânının genişletilmesi gerekir.

İİK m. 24’e eklenmesini önerdiğimiz hüküm, taşınırın bulunamaması sebebiyle değeri tahsil edildikten sonra tekrar ortaya çıkması ve malikin hâlen aynen iadeyi talep etmesi halinde, elde ettiği taşınır bedelini icra dosyasına depo ettikten sonra icra takibine aynen iade talebi üzerinden devam edilmesinin sağlanması şeklindedir. Dosyaya depo edilecek olan bedel hesaplanırken ise duruma göre haksız zilyedin kötüniyete veya dava açıldıktan sonraki ağırlaştırılmış iyiniyete göre sorumluluğu esas alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akçaal, Mehmet: Eşya Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Akıncı, Hakan Burak: Türk Medenî Hukuku’nda İstihkak Davası (TMK m. 683’e Göre), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya 2024 (Akıncı, H.).
- Akıncı, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler), 14. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2024 (Akıncı, Ş.).
- Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya: Eşya Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2018.
- Akyel Kasırga, N. Şeyma: İcra Takibinde Derdestlik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- Antalya, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt V/1,1, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.
- Arnet, Ruth: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Sachenrecht, Art. 641-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB, 4. Auflage, Schulthess Juristische Medien, Zürich-Genf 2023 (Hrsg: Ruth Arnet, Peter Breitschmid, Alexandra Jungo).
- Arslan, Aziz Serkan: İcra Takip İşlemleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: Medeni Usul Hukuku, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024 (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, Usul).
- Atalı, Murat: Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku, Cilt III, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Atalı, Murat/ Ermenek, İbrahim/ Erdoğan, Ersin: İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Ayrancı, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

⁷⁶ Özbek, Mustafa Serdar: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlâmlı İcranın Etkinliği, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s.695 vd.

⁷⁷ Akıncı, H., s.199.

- Bergmann, Andreas: Der Verfall des Eigentums, Mohr Siebeck, Tübingen 2015.
- Budak, Ali Cem/Karaaslan, Varol: Medenî Usul Hukuku, 8. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024.
- Caspar von der Crone, Hans/ Hoffmann-Nowotny, Urs H.: Die Vindikationszession, SZW/RSDA 3/2006.
- Effer-Uhe, Daniel Oliver: “Die Folgen der Verjährung des Vindikationsanspruchs”, Archiv für die civilistische Praxis, 215(2), 2015, 245-281.
- Einsele-Wili, Felicitas: Die Vindikationszession, Juris Druck + Verlag, Zürich 1975.
- Ercan Özler, Meltem: Medenî Usul Hukuku’nda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2023 (Eren, Borçlar Genel).
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2023 (Eren, Borçlar Özel).
- Eren, Fikret: Mülkiyet Hukuku, 8. Baskı, Legem Yayınları, Ankara 2024.
- Eren, Fikret/Dönmez, Ünsal: Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt I, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Ergüne, Mehmet Serkan: Taşınır Mülkiyeti, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Erim, Zehra Nur: Taşınır Teslimine İlişkin İlamların İcrası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2024.
- Ertaş, Şeref: Eşya Hukuku, 16. Baskı, İzmir 2021.
- Esener, Turhan/ Güven, Kudret: Eşya Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin: Zilyetlikte İadenin Mevzuu ve Şümülü, İlâveli İkinci Bası, Baha Matbaası, İstanbul 1961.
- Gemalmaz, H. Burak: Mülkiyet Hakkı, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi – 6, Avrupa Konseyi, Ankara 2018.
- Görgün, Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet: İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Görgün, Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet: Medenî Usul Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023 (Görgün/Börü/Kodakoğlu, Usul).
- Graham-Siegenthaler, Barbara: Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch, Das Sachenrecht, Das Eigentum, Allgemeine Bestimmungen, Art. 641-654a ZGB, Bern 2022.
- Hatemi, Hüseyin: Eşya Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- İnan, Ali Naim/Yücel, Özge: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014.
- İyilikli, Ahmet Cahit: Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Kılıçoğlu, Ahmet: Eşya Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2021.
- Kılınç, Ayşe: İcra Takibinde Derdestlik, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Meier-Hayoz, Arthur: Berner Kommentar, Band IV, Das Sachenrecht, 1. Abteilung Das Eigentum, 1. Teilband: Systematischer Teil und Allgemeine Bestimmungen, Artikel 641-654 ZGB, Bern 1981.
- Meriç, Nedim, “Türk Hukukunda Maddî Anlamda Kesin Hükümün Objektif Sınırları”, Legal Medenî Usul ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, 7(2), 2007.
- Muşul, Timuçin: İcra ve İflâs Hukukunda Şikâyet, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Nomer, Halûk Nami/Ergüne, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku, 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1, 21. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2023.
- Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe: Eşya Hukuku, 24. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022.
- Özbek, Mustafa Serdar: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlâmlı İcranın Etkinliği, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Özekes, Muhammet: Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Özkaya-Ferendeci, Hamide Özden: Kesin Hükümün Objektif Sınırları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 12. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 11. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.
- Pekcanitez, Hakan: Pekcanitez Usul Medenî Usul Hukuku, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Sarı, H. Gürbüz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1. Protokole Göre Malvarlığı Haklarının Korunması, 2. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- Schanbacher, Dietmar: NomosKommentar BGB Sachenrecht, Band 3, 5. Auflage, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2022, §985.
- Schellerer, Juliane: Gutgläubiger Erwerb und Ersitzung von Kunstgegenständen, Mohr Siebeck, Tübingen 2016.
- Serozan, Rona: Eşya Hukuku I, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- Sirmen, Lale: Eşya Hukuku, Legem Yayınevi, 11. Baskı, Ankara 2023.
- Tanrıver, Süha: Medenî Usul Hukuku, Cilt I, 4. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Tanrıver, Süha: Medenî Usul Hukuku, Cilt II, Yetkin Yayınları, Ankara 2022 (Tanrıver, Cilt II).
- Tekinay, Selâhattin Sulhi/ Akman, Sermet/ Burcuoğlu, Halûk/ Altop, Atilla: Tekinay Eşya Hukuku, Cilt I, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- Ünal, Mehmet/Başpınar, Veyisel: Şekli Eşya Hukuku, 13. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara 2023.
- Yardımcı, Taner Emre/ Kuş, Bahadır: “Taşınırın Teslimine Dair İlâmlı İcrada Aynen İfanın Gerçekleşmemesi”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(2), 2024, s. 127-146.
- Yılmaz, Ejder: Islah, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Financial Support: Yazar Hakan Burak AKINCI bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Hakan Burak AKINCI, who is the author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by the author alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazarlar, makalenin tüm süreçlerinde İnÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde İnÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın İnÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | The authors declares that they complies with the scientific, ethical, and quotation rules of InULR in all processes of the paper and that they do not make any falsification of the data collected. In addition, they declares that Inonu University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Inonu University Law Review.